

Õiguskantsler

Märt Meesak
Eesti Rahvusliberaalid – Vabaerakond
info@vabaerakond.ee

Teie 20.08.2026 nr

Meie 21.09.2026 nr 6-1/262189/2607788

Riigikogu valimistel kehtiva kautsjoni suuruse põhiseaduspärasus

Austatud erakonna esimees Märt Meesak

Tänan Teid pöördumise eest. Palusite analüüsida [Riigikogu valimise seaduse](#) (RKVS) § 30 lõike 5 põhiseaduspärasust. See säte kehtestab, et erakond või üksikkandidaat kannab enne kandidaatide registreerimiseks esitamist Rahandusministeeriumi arveldusarvele kautsjonina summa, mille suurus on valimiste väljakuulutamise aastal Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuutasu alammäär iga registreerimiseks esitatud isiku kohta (edaspidi: töötasu alammäär).

Olen seisukohal, et see säte ei ole vastuolus Eesti Vabariigi põhiseadusega – ei valimiste üldisuse põhimõttega (PS § 60 lg 1) ega erakonnapõhiõigusega (PS § 48 lg 1). Kautsjoninõue ei piira ülemäära Riigikogu valimistel kandideerimise õigust. Üksikkandidaadile või erakonnale makstakse kautsjon tagasi, kui kandidaat osutub valituks või saab valimisringkonnas hääli vähemalt poole lihtkvoodi ulatuses või kui erakonna kandidaadid koguvad üleriigiliselt kokku vähemalt 5 protsenti häältest (RKVS § 77).

Selleks et erakondadel oleksid võimalikult võrdsed kandideerimistingimused, tegin 13. juunil 2019 Riigikogule [ettekande](#), milles muu hulgas palusin kaaluda kautsjoninõudest loobumist. Ühtlasi pakkusin välja, et üksikkandidaatide eest makstav kautsjon asendataks näiteks kindla hulga toetusallkirjade kogumise nõudega. Kandideerimisõigust kaitseks kõige paremini tegelikult see, kui kandidaatidele jäetakse mitu võimalust enda tõsiseltvõetavuse kinnitamiseks (mõnel kandidaadil võib olla lihtsam selleks kautsjonit maksta, mõnel allkirju koguda). See, mis on soovitatav, ei pruugi aga olla põhiseadusega nõutav.¹

Kautsjoninõude peamine eesmärk on vältida olukorda, kus liialt palju hääletajaid jääb esinduseta, sest nad on oma hääle andnud nimekirjale või üksikkandidaadile, kes valimiskünnist ei ületa ning Riigikogusse ei pääse.

Viitasite oma avalduses Euroopa Kohtu kohtujuristi Tamara Čapeta [arvamusele](#) kohtuasjas [C-438/24](#) (Erakond Eestimaa Rohelised vs. Vabariigi Valimiskomisjon). Praeguseks on selles asjas

¹ Riigiõiguse asjatundjatest koosnev Euroopa Nõukogu nõuandev organ Veneetsia Komisjon on leidnud, et kautsjoninõue on ilmselt efektiivsem kui allkirjade kogumine. Vt nt [Electoral Law, 03.07.2013](#), lk 23. Muidugi on Veneetsia Komisjon kohe seejärel lisanud, et kautsjon ja kautsjoni tagasimaksega seotud nõutava toetuse määr ei tohi olla ülemäära suured (samas).

välja kuulutatud ka Euroopa Kohtu [otsus](#) (17.09.2026). Euroopa Kohus pidas mittetõsiseltvõetavate kandidaatide ülesseadmise ja kandidaatide kergekäelise ülesseadmise ärahoidmise eesmärgi iseenesest õiguspäraseks (p 66), kuid pidas ebaproportsionaalseks kautsjoni suurust. Euroopa Parlamendi valimistel kehtiv kautsjon on aga viis korda suurem kui Riigikogu valimistel nõutav kautsjon.

Riigikohus on pidanud põhiseaduspäraseks (sh proportsionaalseks) Riigikogu valimistel varem kehtinud kautsjonit, mis oli kaks korda suurem kui praegu kehtiv kautsjon ([RKPKo 27.01.2026, 3-4-1-3-03](#), p 11). Varem kehtinud seadus sätestas kautsjoni suuruseks kahe kuu töötasu alammäära. Seda enam ei ole põhjust pidada ebaproportsionaalseks ühe kuu töötasu alammäära suurust valimiskautsjonit.

Vastuse viibimine on seotud Teie viidatud kohtuasjas otsuse väljakuulutamisega.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise